

Warszawa, 20 grudnia 1999 r.

Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej p. C. K., skierowanej do Trybunału
Konstytucyjnego (sygn. akt SK.28/99)

Stosownie do zlecenia z dnia 13 grudnia 1999 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie skargi konstytucyjnej, wniesionej przez p. C. K. do Trybunału Konstytucyjnego.

1. Skarżąca wnosi o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. – Prawo celne (Dz. U. z 1994 r. nr 71, poz. 312 z późn. zmianami). Zdaniem Skarżącej, wymieniony przepis narusza art. 46 oraz art. 21 ust. 1 Konstytucji przez to, że dopuszcza możliwość orzekania o przepadku mienia przez organ celny. Zgodnie bowiem z art. 46 ustawy zasadniczej, przepadek rzeczy może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Według Skarżącej, zarzut niezgodności z Konstytucją dotyczy również art. 58 § 1 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. – Kodeks celny (Dz. U. nr 23, poz. 117 z późn. zm.), który to przepis uprawnia organ celny do orzekania o przepadku towaru.

Skarga pozostaje w związku z prawomocnymi decyzjami Dyrektora Urzędu Celnego w Toruniu z dnia 6 kwietnia 1998 r. orzekającymi o przepadku na rzecz Skarbu państwa trzech samochodów ciężarowych, sprowadzonych na polski obszar celny przez p. C. K. Decyzje te zostały zaskarżone do Naczelnego Sądu Administracyjnego, który nie dopatrył się naruszenia prawa i skargę oddalił (wyroki z dnia 14 lipca 1999 r.).

2. Zaskarżony art. 5 ust. 2 pkt 2 uchylonej już ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. – Prawo celne stanowił, że organ celny może orzec przepadek towaru, jeżeli jego cofnięcie za granicę lub na polski obszar celny jest niemożliwe. Powyższa dyspozycja dotyczyła towarów będących przedmiotem prawnie zakazanego obrotu z zagranicą, o którym mowa w art. 5 ust. 1 tej ustawy. W myśl tego ostatniego przepisu, zakaz obejmował takie towary, których posiadanie, rozpowszechnianie lub obrót nimi był zakazany przez umowy międzynarodowe lub przepisy odrębne.

Z dniem wejścia w życie nowego Kodeksu celnego (1 lipca 1997 r. – z wyjątkiem przepisów wymienionych w art. 298), ustawa – Prawo celne z 1989 r. utraciła moc. Ustawodawca postanowił jednak (art. 289), że postępowania w sprawach celnych wszczęte i nie zakończone przed dniem wejścia w życie nowego Kodeksu podlegają rozpatrzeniu według przepisów dotychczasowych, z wyjątkiem postępowań dotyczących

wydawania koncesji na prowadzenie agencji celnych i pozwoleń na prowadzenie składów celnych. Oznacza to, że w takich sprawach ma zastosowanie także art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy – Prawo celne z 1989 r. Przepisy przejściowe (międzyczasowe), a takim jest przepis art. 289 Kodeksu celnego, odnoszą się „do sytuacji związanej z następstwem norm prawnych w czasie i mają za zadanie określić, jakie prawo stosuje się do stosunków prawnych, powstałych pod rządami dawnych norm prawnych, a trwających w okresie wejścia w życie norm nowo ustanowionych” (orzeczenie TK z dnia 4 października 1989 r. sygn. K.3/88; K. Działocha, St. Paweła: OTK 1986-1993, s. 352). **Zaskarżony przepis nadal więc obowiązuje w postępowaniach w sprawach celnych, które zostały wszczęte, a nie zostały zakończone przed dniem 1 lipca 1997 r.** Do tej kategorii postępowań należą postępowanie w sprawie będącej przedmiotem skargi konstytucyjnej p. C. K.

3. **Należy stwierdzić, że art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy – Prawo celne z 1989 r., przewidujący możliwość orzekania o przepadku towaru przez organ celny, jest niezgodny z art. 46 Konstytucji, który dopuszcza przepadek rzeczy tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Mimo utraty mocy obowiązującej, przepisy Prawa celnego z 1989 r., mają zastosowanie (z mocy art. 289 Kodeksu celnego z 1997 r.) do postępowań wszczętych, a nie zakończonych przed wejściem w życie nowej regulacji prawnej w tym zakresie.** Z tego względu, w opiniowanym przypadku postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniesionej skargi nie kwalifikuje się, moim zdaniem, do umorzenia na posiedzeniu niejawnym (art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym).

4. **Cecha niekonstytucyjności obciąża również art. 58 § 1 oraz art. 59 § 2 ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. – Kodeks celny.** Na podstawie pierwszego z wymienionych przepisów organ celny może orzec przepadek towaru, którego cofnięcie za granicę nie jest możliwe. Chodzi tu o towar, którym obrót jest prawnie zakazany lub zakazane jest posiadanie go bądź rozpowszechnianie. Drugi zaś przepis stanowi podstawę do ewentualnego orzeczenia organu celnego o przepadku towaru, którego cofnięcie jest niemożliwe, a który nie spełnia wymagań określonych w umowach międzynarodowych lub przepisach odrębnych. Zarówno więc art. 58 § 1, jak i art. 59 § 2 Kodeksu celnego z 1997 r. pozostają w sprzeczności z postanowieniem art. 46 Konstytucji.

5. Zaskarżony przepis nie narusza natomiast art. 21 ust. 2 Konstytucji, który ustanawia ochronę własności przed społecznie nieuzasadnionym lub krzywdzącym dla właściciela wywłaszczeniem. Utrwalone w ustawodawstwie i orzecznictwie sądowym pojęcie wywłaszczenia nie obejmuje przepadku rzeczy orzekanego na podstawie przepisów prawa.

Sporządził: Witold Pawełko